

**עַל־פְּנֵיהֶם: י א וַיִּקְחוּ בְנֵי־אֶהֱרֹן נָדָב
וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתֶתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אִשׁ
וַיִּשְׁימוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי
יְהוָה אִשׁ זֶרֶה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם:
ב וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם**

א וַנְּסִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב
וַאֲבִיהוּא גִבֹּר מִחֶתֶתָּה
וַיִּהְיוּ בָהֶן אִשְׁתָּא וְשׁוּיָא
עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ קָדָם
יְיָ אִשְׁתָּא נֹכְרִיתָא דִּי לֹא
פְּקִיד יְתְּהוֹן: ב וַנִּפְקֶת
אִשְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ וַתֹּאכַל
אוֹתָם

רש"י

(ב) וַתֵּצֵא אִשׁ. רצי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה צפני משה רצן, רצי

דברי יהונתן

תפארת יהונתן

המקדש הם בבחינות החיות שהם נשענים על האופנים ועגלות, אבל הארון הוא בבחינת כסא הכבוד, ולכך אין כאן שירה רק קול דממה דקה ובכתף ישאו, כאשר החיות הם טוענות כסא ה'. וכאן האש בא מן החיות הקודש, כי אדם הוא נשמתו מאדם שבמרכבה, ונפש בחמה שלו שור שבמרכבה, ועל זה סובב ענין הקרבנות, ולכך בא אש מן החיות, וזה אש מלפני ה', מן החיות הקודש, והוא נהר דינור היוֹרֵד מן החיות (דניאל ז' י'), ולכך וירונג, כי החיות היו שור כנ"ל, ואח"כ כשהגיעו אל מדרגת הכסא הכבוד ויפלו על פניהם, כי לא היה כח בהם לעמוד ולהסתכל, כי גרם החטא. וכן יחזקאל כאשר ראה גלות נאמר (יחזקאל א' כ"ה) ואראה ואפול על פני, משא"כ ישעיהו בזמן הבית.

י (א) וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתֶתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אִשׁ. הם ראו כי אין מדרגת

ישראל שלם כ"כ, שהוצרך ליפול מפחדו ליגוף, כי סביביו נשערה עד מאוד, כשהתרשלו בארון בבית שמש, פריץ ה' בם (שמואל א' ו' י"ט), וכן היה שבט לוי הארון מכלה כמבואר במדרש (במדבר רבה ה' ב'). לכך פחדו לישראל ולכך נטלו חורמנא להקטיר קטורת, כאשר טבעו הוא לעצור המגפה ולהשבית אף, דכתיב (דברים ל"ג, י') ישימו קטורה באפיך דייקא, להשבית אף וחימתו. והנה חטאו במה שלקחו אש זרה, והיינו דמבואר במדרש (ויקרא רבה כ' ה') שלקחו אש מן הכירה ולא ממובת, והטעם כי ענין קטורת שבא חלבנה, דהיינו פושעי ישראל הם מתחברים בכשרים, וכולם נתנו ריח, כדכתיב (בראשית כ"ז, כ"ז) וירח ריח בגדיו אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו (סנהדרין ל"ו ע"א) שכולם הם מתחברים לכשרים, ופושעי ישראל אף שמצוות שלחם שלא לשמה ריח מצוה יש להן וירח ריח בוגדיו, כי ריח של מצוות יש להם. והנה באמת על זה יש לשטן פתחון פה לקטרג, כי גוף המצוה היה שלא לשמה, והוא ריח שאין לו עיקר. אבל הוא נתן זה באמת במתנה למשה, כי יסכים בזה, וזו המתנה שנתן למשה הקטורת.

והנה מלאכי השרת מקטרגים על הפושעים, רק הקב"ה חותר חתירה תחת כסא הכבוד לקבל, ולכך כתיב בקטורת (ויקרא ט"ז, י"ז) וכל אדם לא יהיה באוהל מועד אפילו אותן שנאמר [עליהם] (יחזקאל א' י') ודמות פניהם פני אדם (ירושלמי יומא פ"א ה"ה). משום דהם מקטרגים על הבעלי תשובה ובוגדים המתחברים

י [א-ב] וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן וּגְו' וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אִשׁ זֶרֶה וּגְו' וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וּגְו'.

ובמדרש (ויק"ר כ' ט') כי נדב ואביהוא הלכו חסרי מעיל. וקשה איך יובן זה בקרא דנאמר

(ויקרא ט"ז, א') בקרבם לפני ה' וימותו, גם למה הלכו חסרי מעיל. אבל ידוע כי כהן גדול מתלבש למטה כביכול כמו לבושים דלמעלה כנודע, וידוע במדרש כי הקב"ה בשעת מתן תורה הראה חורבן בית המקדש, ואם כן היה כביכול חסר מעיל, כי בזע פורפרא דיליה (איכה רבה ב' כ"א), והם הסתכלו במתן תורה בשכינה, כמבואר בילקוט ובמדרש (ויק"ר כ' י'), כי קרבו לה', והמתין הקב"ה עד שעת מלואים, וראוהו [במתן תורה] חסר מעיל, אף המה עשו כן הלכו חסרי מעיל, וזהו גרמו שקרבו לה' והסתכלו במרכבה, והכל הולך אל מקום אחד, ובכתבי האר"י ז"ל האריך בזה למאוד. (יערות דבש ח"ב קס"ד מדה"ס).

[א-ב] וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתֶתּוֹ וּגְו' וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וּגְו'.

איתא בגמ' (סנהדרין נ"ב ע"א) וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן

דברי יהונתן

וכל ישראל אחריהן, אמר לו נדב לאביהוא אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור. **וקשה** למה חשבו שהם ינהיגו הדור, וכי לא היו בישראל שאר זקנים. וי"ל דרמב"ן (בראשית מ"ט, י' ד"ה לא יסור) כתב, דלכך נענשו כהנים צדיקים בני חשמונאי שספו תמו על ידי הורדוס, כי עברו על צוואת הזקן יעקב לא יסור שבט מיהודה והם לקחו השבט וממשלה לעצמם, ועיין שם ובאברבנאל, כי אף בגולה צריך תמיד להיות נשיא מושל מיהודה. ויש להליץ בעד צדיקים ישרים כאלה, איך לא שמו על לב לעבור על לא יסור וכו', וכן יש להבין איך העבירו חז"ל (ברכות כ"ז ע"ב) לרבן גמליאל, ואוקמוהו לרבי אלעזר בן עזריה, דרבן גמליאל היה מבני הלל. **אבל** אמרו בגמ' (סנהדרין ה' ע"א), לא יסור שבט מיהודה, אלו בני הלל נשיאי ארץ ישראל, ומחוקק וכו', אלו ראשי גלויות בבבל, ופי' תוס' (שם ד"ה דהכא) בשם ירושלמי דנשיאי ארץ ישראל לא היו רק מנוקבא מזרעא דדוד, ע"ש. ולפי זה אף דהוא רק מצד אם מיהודה קרי ביה שבט מיהודה, וכן היו בני בניו של הלל. וידוע כי כל הכהנים הם שלשלת אהרן, ואשתו של אהרן היתה אחות נחשון משבט יהודה, ולכך לא חששו צדיקים חשמונאים בזה, כי הם מצד אמם מיהודה, קרי ביה שבט יהודה כמו בני הלל, וכן חז"ל לא חששו להעמיד רבי אלעזר בן עזריה במקום רבן גמליאל, כי היותו כהן עשירי לעזרא, הוא מצד אם מיהודה כמו זרע הלל.

ולכך אמרו נדב ואביהוא מתי ימותו זקנים וכו' ואנו ננהיג הדור, כי הם אינם משבט יהודה ולא נאות להם להמשיל על ישראל נגד צוואת יעקב לא יסור וכו', אבל אנו ננהיג הדור, כי הם מצד אם מיהודה ולהם נאות הממשלה, וא"ש. (יערות דבש ח"ב, רס"ג מדה"ס)

[ב] **ותצא** **אש** **מלפני ה'** **ותאכל אותם וימתו לפני ה'**

לא מתו שני בני אהרן אלא בשביל שלא נשאו נשים (ויקרא רבה כ', ט'), ועוד אמרו מתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור (סנהדרין נ"ב ע"א). ותמוה. ונראה לתרץ דאיתא במפרשים תירוץ על שלא נשאו נשים, דאמרו אהרן אבינו כהן גדול, משה דודינו מלך, ואנחנו סגן הכהנים, וא"כ אין אשה שבעולם ראויה לנו, לכן לא נשאו נשים. וע"ז הקשו המפרשים הא אסור להתגאות. ותליא בזה אי אמרינן שמותר להתגאות נמצא שפיר עבדו שלא נשאו נשים

כנ"ל, ואי אמרינן דאסור להתגאות (אין) [יש] להם חסרון. ואיתא במפרשים למה נגלה הקב"ה למשה בסנה, יש ב' טעמים, חדא, שילמוד אדם ממדת קונו שהרי הניח כל אילנות שבעולם והשרה שכינתו בסנה, אף אתה אסור להתגאות. ועוד טעם אחר. משום דהסנה מניז ק"כ רמז למשה שיחיה ק"כ שנים. אבל לפי טעם

תפארת יהונתן

לכשרים. **והנה** **אש** של מעלה השורה במזבח הוא היה מלאך, כדכתיב (תהלים ק"ד, י') משרתיו אש לוחט, בבית ראשון היה נקרא אוריאל ובשני כלביאל (יומא כ"א ע"ב). ולכך שפטו נדב ואביהוא שאין ליקח מאש של מעלה שהוא מלאך לקטורת, דאיך מקטרגים על התשובה יכנים, והוא בגדר כל אדם לא יהיה [כנ"ל] ע"כ, ולכך לא לקחו מאש על המזבח, כי הכל נכלל באש של מעלה, ואש של מעלה אינו אלא רחמים, כי יסודו מים כנזכר ביוסף בן גוריון **הכתן** (יוסיפון ספר א' פ"ג). וכן כתבו החשמונאים המקובל במצרים, וזה היה טענת טעותם. ולכך ויצא **אש משימים** וכלה אותם, הואיל והם מאסו באש של מעלה, וגם היה קטורת לקטר כל עולמות בייחוד עליון. ולכך נקרא קטורת קטורא דהימנותא. והנה מאחד פשוט יבא אחד כמ"ש הפילוסופים, אבל אצלו הוא א' גמור אבל בהמסובב הוא א' בריבוי שהוא עשר שהוא ג"כ א' אבל בריבוי, וזה הפרש בין א' ליו"ד וכשמתרבים העלולים ומסובבים לעילא וסיבה וגם א' מעשר והוא י"א, וזהו סממני הקטורת שהם י"א, והם שנים וזהו אחיות ס"א בלבנות המנהג באחדות, ולכך מה' מסר וזו שני לוחות והיה בהם יו"ד דברות, והנה הקטורת הוא יכניע ליצה"ר דע"ז כי הוא מעשר באחדות, אבל נדב ואביהוא רצו להכניע ג"כ יצה"ר דעריות כי אצלם לא היה חימום וחמדה כלל ולכך לא נשאו נשים, והם רצו להכניע עם אש זרה שהוא חימום דיצה"ר לקדושה כדי שלא יהיה בעולם רק החימום, ויהיה כמו לעתיד לבא ע"י חימום למעלה אש של מעלה **אש קודש**, וחשבו כי אז עת התיקון לבטל החימום דיצה"ר ולכך הביאו אש זרה לתוך הקודש, אבל באמת עדיין לא הגיע זמן לכנוס אש זרה, וגם אין הגוף סובל עדיין אש של מעלה, ולכך באה אש של מעלה ואכלתם.

גם כתב הרמב"ן שחטאו שלקחו אש ולא עצים, והיינו כי הם לא נשאו נשים כי חשבו כי התורה היא עיקר ונפשם חשקה בתורה, ותורה נמשלת לאש ומעשים טובים לעץ חיים, ולכך הם לקחו אש גרמי כי חשבו בתורה לבד סגני, אבל לא כן הוא כי באמת צריך מעשים טובים ג"כ להגין, ולכך ותצא אש ותאכלם.

י (ב) ותצא אש. באמת נדב ואביהוא ראוי היה שהם נשמת פנחם זה אליהו לעלות למעלה ברכבי אש וסוסי אש ולא היה שולט בגופם,

וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יְהוָה: ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-
יְהוָה וּמִיתוּ קָדָם יי: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לַאֲהֲרֹן הוּא

רש"י

ישמעאל אומר שמוי יין נכנסו למקדש. מדע שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שמוי יין למקדש, משל למלך שהיה לו בן צית וכו', כדאיתא צוֹקְרָא רַבָּה (יב, ט):

תפארת יהונתן

רק הואיל דקלקלו באש זרה נאכל הגוף, ולכך אליהו הרגיש בזה, ולכך אש לא ישים רק התפלל שתרד אש מן השמים וזכה שעלה בסערה השמים ברכבי אש וסוסי אש.

ובמדרש (תורת כהנים כאן) וברש"י שני חוסי אש יצאו מקוה"ק ונחלקו לד' ונשרפו, והיינו

כי הורו הלכה בפני רבן, ואמרו (עירובין ס"ג ע"א) חמורה הלכה בפני רבו ינשכנו נחש. ובמדרש רבה שיר השירים (ג, ה') כשבאו ישראל למדבר פחדו מנחשים יצאו שני חוסי מביית קדשי קדשים ונחלקו לד' ושרפו כל הנחשים, וא"כ היו הם מחוסרין נחש שהיה מוכן לעשות דין בחמורה הלכה בפני רבו, ולכך עשו הם שליחות נחש ושרפו לנדב ואביהוא.

(ג) **ויאמר משה**. וכתב רש"י אל תקרי בכבודי אלא במכובדי. והיינו אם השכינה

נראה בלי לבוש אז נסערה מאוד, וצריך דקדוק מאוד לשמירה לבל יענש בקל, אבל אם מתלבש בלבושין כדאמרינן מלך לבוש עשרה לבושים, והיינו יו"ד

כאן שריפת נשמה וגוף קיים, ר' אלעזר אמר אתיא שריפה שריפה מבני אהרן מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים, מאן דיליף מעדת קרח מנ"ל, דכתיב את מחתות החטאים האלה בנפשותם שנשמתן נשרפת וגוף קיים וכו', ומאן דיליף מבני אהרן מנ"ל דכתיב וימותו לפני ה' כעין מיתה וכו', מאן דיליף מעדת קרח מ"ט לא יליף מבני אהרן שהוא שריפה ממש הואי וכו', וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן וכו', אמר לו נדב לאביהוא אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור וכו', ועיין ברש"י בד"ה וכבר היו, וז"ל, אידי דאיירי בבני אהרן תנא ליה הכא לאשמועינן דבשביל שהיו מבקשים שררה ורבנות מתו, עכ"ל עיי"ש.

ולולי דברי רש"י ז"ל הי' אפשר לומר בדרך זה כך, דהנה התוס' שם בד"ה ההוא שריפה ממש הואי, וז"ל, בתורת כהנים איכא ב' ברייתות שנויות סתם דפליגי, מעיקרא קתני כיצד היתה מיתתן שני חוסי וכו' ונשרף גופן ובגדיהן קיימין, שנאמר ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו, ובתר הכי גבי יבכו את השריפה קתני שריפות נשמה וגוף קיים, וא"ת והא אמרי' בגמ' (סוכה כ"ה ע"ב) מישאל ואלצפן היו שנדחו לפסח שני, ואי שריפה ממש הואי לא נטמאו, וי"ל דשלדן קיימת הוה כדאמר בגמ' (נדה כ"ז ע"ב) מת שנשרף ושלדו קיימת טמא, עכ"ל התוס' עיי"ש.

ולי נראה ליישב קושית התוס', דהנה הרמב"ם ז"ל (כפ"ה מטומאת מת הל' ג') כתב דבגדים של מת טמאים טומאת שבעה ומטמאים טומאת שבעה עיי"ש, וא"כ לפ"ז לק"מ קושית התוס' דדילמא היו טמאים מישאל ואלצפן בשביל בגדיהם.

אמנם עדיין קשה, דהנה איתא בגמ' (כתובות ק"ג ע"ב) אותו היום שמת רבי בטלה קדושה עיי"ש, ועיין בתוס' שם בד"ה אותו היום וז"ל, והרב ר"ח כהן היה אומר אילמלא הייתי כשנפטר ר"ת הייתי מטמא לו,

ב. מכאז עד פי' הפסוק ראשיכם אל תפרעו נמצא גם ביערות דבש ח"ב דרוש י"ז.

תפארת יהונתן

החזקת חסד

כיתות מלאכים כמ"ש הרמב"ם (בפ"ב מיסודי התורה ה"ז), אז אינו מדקדק כ"כ אם אינו בא בדיוקן המלך רק בלבושים ומסך מבדיל ביניהם, ואם הוא יתלבש בלבושים והם קרויים כבוד ה', ורבי יוחנן קרא למאני מכבדותא (ב"ק צ"א ע"ב) וא"כ הקושיא האריך אמר בכבודי אקדש, אם הוא מתלבש בלבוש והוא בבחינת כבוד ה' הרי אינו כ"כ נסערה ואינו מתקדש כ"כ, ואריך נאמר ונקדשתי בכבודי אבל באמת כשהשכינה שורה בישראל אינו מתלבש במלאכים רק בצדיקים בני עלי' בהם מתלבש והם כבודו, ובהם שייך סביביו נסערה כי הם בעצם הלבושים והם קרובים למלכא קדישא ובהם יתקדש ומדקדק עמם כמלא נימא, וזו אל תקרי בכבודי אלא במכובדי, היינו הצדיקים מכובדי עמהם כבודי כי בהם אני מתלבש ובהם אני מקדש לדקדק עמהם כחוט השערה, ובוזה יתעלה כבודו שאינו נושא פנים לקרובים. וא"כ שניהם אמת מכובדי וכבודי הם הכבוד והלבוש, וזהו מאמר משה הוא אשר דיבר ה' בקרובי שהם הלבוש בעצמו אקדש, לדקדק עמהם כנ"ל, ועל פני כל אדם לא אדקדק, כי אכבד, כי לא אראה עליהם רק ע"י לבוש, וזו אכבד בלבוש וכבוד ה' נראה להם, ולכך לא אקדש בהם, כמ"ש כי מסך מבדיל, אבל בקרובי שהם בעצמם כלבוש והכבוד בהם אתקדש.

ואמר משה סבור הייתי (רש"י שם) וכו' ועכשיו ראיתי שהם גדולים. והיינו אילו היו שווים במדריגה יותר היה [ראוי] שימותו משה ואהרן שהם זקנים ומיתת זקנים יפה ומיתת נערים קשה, כמבואר במדרש (בראשית רבה פ"ב, ה'), ולכך אמרו נדב ואביהוא מתי ימותו שני זקנים הללו, כי ידוע דבית המקדש באמת יתקדש בשני צדיקים, וחשבו כי הם ימותו כי הם הזקנים מיתתם אינו קשה כ"כ, ולכך אמרו מתי ימותו, כי היו מצפים על חינוך המשכן שיהיה שלימות העולם וחשבו שעל ידם יתקדש ודייקא שני זקנים הללו.

דברי יהונתן

דהאי בטלה קדושה דקאמר הכא היינו קדושת כהונה וכו', עכ"ל עיי"ש. ועי' במדרש ילקוט שמעוני משלי פ"ט, בעובדא דאליהו הנביא נשא לר"ע אחר מותו על כתפיו לקברו, וא"ל ר"י הגרסי הלא כהן אתה, א"ל אין טומאה בצדיקים, עיי"ש. וכ"כ הזוהר בפ' וישלח (ח"א קס"ח ע"א) עה"פ וישבו המלאכים וגו', עיי"ש. ונדב ואביהוא נמי צדיקים גמורים היו ולמה היו מישאל ואלצפן טמאין. ותירצו המפרשים כשהצדיק מת בלא חטא אינו מטמא, אבל אם מת בחטא מטמא. וא"כ אי אמר' דמתו נדב ואביהוא בחטא והיו הם מטמאין גם בגדיהם ומטמאין כשאר בגדי מתים כנ"ל, וא"כ שפיר מיושב קושית התוס' למה היו מישאל ואלצפן טמאין, די"ל משום בגדיהם, אבל אי אמרין דמתו נדב ואביהוא בלא חטא ולא היו מטמאין גם בגדיהם אינן מטמאין, קשה שוב קושית התוס' למה היו מישאל ואלצפן טמאין.

והשתא א"ש המשך המאמרים הללו, דקשה על המ"ד דיליף מקרח למה לא יליף מבני אהרן המוקדם בתורה, ועל כרחך משום דשריפה ממש היה, וקשה קושית התוס' למה נטמאו מישאל ואלצפן, ואין לומר משום בגדיהם, זה אינו דהא הצדיק בעצמו אינו מטמא כ"ש בגדיהם, ולכך מביא הגמ' המאמר וכבר היו מהלכין משה ואהרן ונדב ואביהוא אחריהן ואמרו מתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה נגהיג את הדור, להורות דבשביל חטא מתו, וא"כ שפיר היו נדב ואביהוא מטמאין כנ"ל, וא"כ אף אם נשרפו מ"מ מיושב שפיר קושית התוס' שנטמאו בשביל בגדיהם, כנ"ל ליישב, ודו"ק. (עמודי יהונתן)

[ותצא אש מלפני ה']

בגמ' (סנהדרין נ"ב ע"א) איתא פלוגתא דר"א ור' מתנה בשריפת בני אהרן, אם שריפה ממש היה או שריפת הנשמה וגוף קיים, ע"ש עד סוף הסוגיא דקאמר הגמ' וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהוא היו מהלכין אחריהם, אמר לו נדב לאביהוא אחי מתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה נגהיג את הדור וכו', פי' רש"י התנא אתי לאשמועין דבשביל חטא זה שהיו מבקשים שררה מתו, וכבר דשו בו רבים מאי בעי הגמ' בזה להביא הך מעשה גבי פלוגתא דלעיל.

ונראה לתרץ, דהנה ידוע מה שהקשו המפרשים (ברמב"ן ויקרא י', ו', ובדעת זקנים לבעלי התוס' שם) למה לא היו מטמאין אלעזר ואיתמר לאחיהם במצות טומאת קרובים, דדרשינן לה יטמא מצוה. ויש לתרץ דאיתא בשו"ע (י"ד סימן שע"ג סעי' ה') הא דמטמאים לקרובים היינו דוקא לצורך קבורה אבל שלא לצורך קבורה לא, וכתב שם בהגה"ה בשם התרומת הדשן ולסברא זו אם באמת מת לו מת בשבת שזהו בודאי אי אפשר לקוברו בו ביום אסור לטמא לו. והנה באבן עזרא (שמות מ', ב') כתב, וחולק על הש"ס דידן, דיום שמיני למילואים היה בשבת דכתיב ויערוך עליו לחם הפנים סידורו של לחם הפנים היה בשבת. ולפירושו גם נדב ואביהוא מתו בשבת ואי אפשר לקוברם בו ביום, ומשום כך לא היו רשאים אלעזר ואיתמר לטמאות להם שלא לצורך קבורה.

דברי יהונתן

בשביל חטא שהיו מבקשים שררה מתו, ודו"ק היטב. (נפש יהונתן)

[ותצא אש מלפני ה']

במדרש בשעה שנשרפו נדב ואביהוא אמרו מלאכי השרת רבש"ע למה קרעת את הים, ותמוה.

ונראה, דאיתא בש"ס מפני מה נשרפו נדב ואביהוא לפי שאהרן עשה את העגל, והקשה הש"ס הא אונס הוי לפי שראה שור שחוט לפניו, ומשני אפי' אונס נמי חייב. ואיתא במדרש (ילקוט שמעוני בשלח סוף רמז רל"ד) בשעה שבאו ישראל בתוך הים ביבשה אמרו מלאכי השרת רבש"ע הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה אמר להם הקב"ה אלו עובדי עבודה זרה ברצון ואלו באונס. והשתא אתי שפיר בשעה שנשרפו נדב ואביהוא, וקשה מפני מה, וצריך לומר מפני שאהרן עשה את העגל, וקשה הא אונס הוי, וצריך לומר דאונס נמי חייב, וא"כ הקשו מלאכי השרת שפיר למה קרעת את הים דהדרא קושיא לדוכתיה הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, ואין לומר דישאל אנוסים היו, דהא אפי' באונס נמי חייב, וק"ל. (דברי יונתן, מדרש יהונתן)

[ויקחו בני אהרן וגו' ויקריבו לפני ה' אש זרה וגו' ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וגו']

בגמ' (עירובין ס"ג ל"א) לא מתו שני בני אהרן אלא על שהורו בפני משה רבן, מאי דרוש ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, אמרו אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. וקשה האין יתקיים הקרא (ויקרא ט"ז, א') בקרבתם לפני ה' וימותו, דמפורש הטעם על הקריבה לפני ה' מתו ולא על ההוראה לפני רבן. וי"ל ונקדים ליישב לפי דברי התוס' חגיגה (כ"ז ע"א ד"ה שאין) דאמרין שם פושעי ישראל אין אור של גהינם שולט בהם, ק"ו ממזבח הזהב, ומה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב לבד אין אור שולט בו, פושעי ישראל שמלאים מצוות כרמון וכו' על אחת כמה וכמה. וכתבו התוס', בתנחומא (פר' שמות אות ט"ו) איתא, שהיה משה תמיה על זה אי אפשר שלא ישרף העץ, א"ל הקב"ה כך דרכי באש של מעלה אש אוכלת אש ואינו מכלה, כדכתיב (שמות ג', ב') והסנה איננו אוכל, ע"כ.

ומקשים העולם² מה בקשו תוס' בזה, ובפרט שהמדרש סותר דברי הגמ', שכתב המדרש שכך דרך אש של מעלה, ואם כן מה ענין למ"ש בגמ' דמצוה תגן עליו ממדורת אש.

ויש ליישב, כיון שבקרא מפרש שמזבח נחשת שהיה מזבח העולה היה גם כן רק ציפוי נחשת

אך קשה על זה, דאיתא בגמ' (שבת צ"ג ע"ב) המוציא מת במיטה חייב דברי ר' יהודא, ור' שמעון פוטר, ומפרש בש"ס דפליגי במלאכה שאינה צריכה לגופה, ולכך מתיר ר"ש. וכתבו התוס' (שם צ"ד ע"א בד"ה רב) פירוש מלאכה שאינה צריכה לגופה דהיה ניחא ליה ביותר שלא מת כלל ולא היה צריך להוציא אותו כלל. ובש"ס דזבחים (קט"ו ע"ב) ובתורת כהנים (כאן) איתא ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי אלא במכובדי, אמר משה סבור הייתי או בי או בך יתקדש הבית, עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך וכו'. וכתב בקרבן אהרן, דלהך תנא לא מתו בני אהרן בשביל חטא כלל, אלא רצה להמיתם בעבור שיתקדש שמו של הקב"ה. וא"כ לפי זה האין איכא למימר כפירוש האבן עזרא דיום ח' למילואים היה בשבת ומתו בני אהרן בשבת, היאך הוציאו אותם לחוץ ביום השבת, ואין לומר דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ומותר וכו' דפוטר, דהא עיקר הטעם הוא דאמרין דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה משום דלא ניחא ליה במיתתו דיותר הוי ניחא ליה אילו לא הוי מת כמ"ש התוס', והכא אדרבה כל אחד מישראל הוי ניחא ליה במיתתו זו אילו ירצה לקרבן לה' כדי שיתקדש שמו של הקב"ה, כמו שבאמת משה היה מתאוה לאותה מיתה, כמאמרו סבור הייתי או בי או בך, וא"כ הוי מלאכה (שאינה) צריכה לגופה והיאך הוציאו אותם מישאל ואלצפן לחוץ בשבת. אלא ודאי דליתא לפירושו של האבן עזרא, ולא היה ח' למילואים כלל בשבת. ולפי פ' האבן עזרא באמת מוכרחים לומר דסבירא ליה כאידך תנא בש"ס (דזבחים) [עירובין ס"ג ע"א] דס"ל דבני אהרן מתו בשביל חטאם, והוי ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה, ושפיר הוציאו אותם מישאל ואלצפן בשבת, ואתי שפיר.

וזוהו פ' הש"ס דסנהדרין הנ"ל, במה שהביא וכבר היו משה ואהרן וכו' ואדלעיל מיניה קאי, דלמ"ד שריפת בני אהרן היה שריפת הנשמה והגוף קיים, תקשה לך אמאי לא טמאו להם אלעזר ואיתמר אחיהם הלא הוא מצוה לטמא לקרוביו בהיות כל גופן קיים, וצריך לומר משום דמיתתן היה בשבת ולא היו נקברים בו ביום, ולא היה היתר לטמא שלא לצורך קבורה. ועל זה תקשה לך, היאך הוציאו אותם מישאל ואלצפן לחוץ בשבת, וע"כ משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דלא ניחא להו במיתתן כלל, ולזה מוכח דמתו בני אהרן בשביל החטא כנ"ל ולא משום קידוש שמו, ולכך מייתי וכבר היו משה ואהרן וכו' ופרש"י אתי לאשמועין

ג. קטע זה נמצא גם בפלתי סי' מ"ג סק"ו וביערות דבש ח"ב דרוש ד' (וי"ג מדה"ס).

אֶהְרֹן הוּא אֲשֶׁר-דָּבַר יְהוָה | לֵאמֹר בְּקֶרְבִי אֶקְדֹּשׁ וְעַל-פְּנֵי כָל-הָעָם

רש"י

(ג) הוא אשר דבר וגו'. היכן דבר, וְנִעְדַּתִּי שָׁמָּה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשְׁתָּ בְּכָכְדִי (שמות כט, מג), אל תקרי בככודי אלא צמכודי (זכמים קטו:). אמר משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הצית צמידועיו של מקום, והייתי סבור לו כי או צך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך (ת"כ פרשתא א, כג.

דברי יהונתן

עצים על האש, ואיך סד"א דהיה מאש של מעלה, הא מאש של מעלה דרכו מבלי לכלות עצים, וא"כ האריך אפשר שאש הזה על העצים יהיה מאש של מעלה, על כרחך משל הדיוט. אמנם במדרש דרש על הסנה איננו אוכל, לא על אש של מעלה, כי אם על השכינה¹²³⁴⁵⁶⁷ פן ישרף בלהב אש, הראה לו הקב"ה אם אני חס על הסנה שאיננו אוכל א"כ לא אחוס עליך¹, וא"כ י"ל שאש של מעלה מכלה¹, וזה הסנה היה רק כדעת המ"ד לבל ירא מגשת אל השכינה.

ונראה דזה ג"כ דעת נדב ואביהוא שהיו נגשים אל השכינה, כי למדו כך מסנה אם חס הקב"ה על הסנה מכ"ש עליהם. וא"כ אתי שפיר דבודאי לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני רבם, רק על זה יש תמיה כקושיית המהרש"א הנ"ל, וצריך לומר כתירוצו, אך קשה דליכא למימר כתירוץ המהרש"א דהא אש של מעלה איננו מכלה כנ"ל, אמנם השתא דהיו נגשים אל ה' כמאמר הפסוק בקרבם לפני ה', וי"ל דעל זה מורה הסנה איננו אוכל, וא"כ י"ל דאש מכלה אש, וי"ל כתי מהרש"א, לכך מתו על שהורו הלכה, ודברי הקרא בקרבם לפני ה' וימותו א"ש דלולי זאת לא היה נדון בו כמורה הלכה בפני רבו, ושניהן כאחד עולין, וק"ל. (כת"י)

כמו מזבח הזהב¹, ואם כן אדמייתי ראייה ממזבח הזהב נייתי ק"ו ממזבח [העולה] שהיה עליו אש יותר ובתמידות ולא היה מכלה. אמנם ידוע דעל מזבח העולה היה אש של מעלה, אבל על מזבח הזהב לא היה אש של מעלה שורה רק הכהן הכנים בבוקר ובערב מחתת גחלים, ולפי זה לא קשה מידי, בשלמא ממזבח החיצון ליכא ק"ו דהיה אש של מעלה והיא אש אוכלה אש, ואם כן היה אוכל אש של הדיוט ואש של מעלה אינו מכלה וליכא ראייה ממזבח החיצון, משא"כ ממזבח הזהב דלא היה אש של מעלה ילפינן שפיר ק"ו. ועל זה כיון תוס' שהביא תנחומא לתרץ הקושיא דלמה לא יליף ק"ו ממזבח החיצון, וכתבו התוס' בתנחומא יש וכו', וא"כ לק"מ ממזבח החיצון, רק ממזבח הפנימי שהוא מזבח הזהב.

ונחזור לעניננו, דמהרש"א בחי' אגדות (עירובין שם) הקשה דמאי שייך בזה שהורו הלכה בפני רבן, דקרא מלא הנא¹²³⁴⁵⁶⁷ וזו (ויקרא א', ז') ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח. ותי' מהרש"א שבמקרא י"ל שהאש היה נערך מאש של מעלה ולא אש של הדיוט, והם למדו זאת מדרשה דצריך מן ההדיוט ממש והוי מורה הלכה בפני רבו. אך יש לדייק על זה דהא בקרא כתיב (שם) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו

ד. כ"ה בתנחומא פר' תרומה אות י"א דמזבח החיצון גגו היה מצופה נחושת. וראה בהגהות מהרש"ם חגיגה שם, ובהגהות פרדס יוסף שמות (ל', ג') שהקשו על הפלתי מדברי רש"י שמות שם דכתב "דמזבח החיצון לא היה גגו מנחושת אלא מלאוהו אדמה בחנייתו", ועיין רש"י שמות כ', כ"א, וכ"ה בפסקי תוס' חגיגה שם. אמנם ברש"י במדבר ד', י"ג משמע דהוה למזבח גג דכתב "דהאש רבצה על המזבח בנסיעתו". וראה בענף יוסף על דברי התנחומא שם מש"כ ליישב דברי הפלתי. וע"ע במכתבי תורה (גור) סי' צ"ט מש"כ שם משות' מהר"ם מינץ סי' פ"ז אות ו'. ה. כן מבואר בשמות רבה (ב', ח'), ובזוה"ק (ח"א קס"ו ע"א), אמנם התרגום יונתן תרגם שם, "זגנוגאל מלאכא דה", וראה אריכות בזה בתורה שלמה שמות ג' אותיות כ"ג-כ"ח.

ו. המדרש המובא כאן לא נמצא, אך בתנחומא פר' שמות אות י"ד נמצא כעין זה "ולמה בלבת אש כדי ללכבו כשיבוא לסיני ויראה אותה האש שלא יתירא ממנה".

ז. וכן יש להוכיח מדברי רש"י במדבר שם "ואש שירדה מן השמים רבוצה תחת הבגד כארי בשעת המסעות ואינה שורפתו, שהיו כופין עליה פסכתו של נחושת". וי"ל דרש"י קאי לשיטתו דלא היה לו גג, דאם היה לו גג היה נשרף כמ"ש כאן. וההכרח לפרש בדברי רש"י כפי' הענף יוסף שם בדבריו, דבשעת מסעות היו שופכין האדמה מהמזבח מ"מ היה מכוסה המזבח בטבלא. והטבלא העליונה האש שירדה מן השמים מונחת עליו גם בשעת המסעות.

**אֶכְבֵּד וַיְדַם אֶהָרֶן: ד וַיִּקְרָא מֹשֶׁה
אֶל-מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיזֶל
דִּד אֶהָרֶן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שְׂאוּ
אֶת-אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-**

אֶהָרֶן: ד וַיִּקְרָא מֹשֶׁה
לְמִישָׁאֵל וְלֶאֱלִצְפָן בְּנֵי
עֲזִיזֶל אֶחָ אֶבְרָהָי דִּאֶהָרֶן
וַאֲמַר לְהוֹן קִרְבוּ טוּלוּ
יֵת אֲחֵיכֶן מִן קִדְם אִפִּי
קוֹדֶשׁ לְמִבְרָא

רש"י

ויקרא רבה יב, ג: וידם אהרן. קבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קבל, שנתייחד עמו הדבור, שנאמר לו לצדו פרשת שתוי יין (מ"כ ס"ז לו. ויק"ר ס"ז). בקרבי. צנתי: ועל פני כל העם אכבד. כשהקצ"ה עושה דין צדיקים מתיירא, ומתעלה, ומתקלם, אם כן צאלו, כל שכן צרשעים, וכן הוא אומר נזרל אלהים ממקדשיך (מהלל ס"ה, לו), אל תקרי ממקדשיך אלא ממקדשיך: (ד) דד אהרן. עזיאל אחי עמרם היה, שנאמר וצני קהת וגו' (שמות ו, יח): שאו את אחיכם וגו'. כלדס האומר לחצירו, העצר

דברי יהונתן

תפארת יהונתן

(ג) וידם אהרן. הורה לנו הכתוב שלא בגדר נחמה (אמר משה זה לאהרן, כי קיימ"ל (ביור"ד סי' שע"ז סעי' א') אין המנחמים רשאים לפתוח עד שיפתח האבל תחילה, וכאן וידם אהרן, וא"כ ע"כ שזהו לא היה בגדר נחמה, כך פשוט אמת דברים לאמתו. ובמדרש, מאי הוי ליה למימר, ביום השמיני ימול בשר ערלתו. והיינו כמ"ש (נדה ל"א ע"ב) הטעם שלא יהיו הכל שמחים ואביו ואמו עצבים, אף פה היה כך הכל שמחים שנתקדש המשכן, ואביו ואמו עצבים.

(ד) דד אהרן. כמו אוהב, כמו אני לדודי, כי יצחק היה לו תרעומת על אהרן כמו שבאמת פרח נצר קרה (ואמרו) כי לא היה לו ליקח כהונה ומלכות לעמרם, רק א' ליצחק וא' לעמרם, אבל בני עזיאל לא היה להם פתחון פה כי להם לא היה מגיע בשום פנים ופעם הגדולה, ולכך צוה להם להטפל בקרובים, כי אין להתעסק במת מי שיש לו טינא עליו, והבן.

הוי לי' למימר, דשפיר צריך לידום. אך תינתן אי דרשין ק"ו וכו', ואיתא בגמ' (שבת קל"ב ע"א) ביום השמיני ימול ביום אפילו בשבת, וקשה הלא איתא שם מילה דוחה שבת וק"ו מצרעת מה צרעת שדוחה עבודה ועבודה דוחה שבת מילה דוחה אותה, שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהיה מילה דוחה שבת, וא"כ לפ"ז דיש ק"ו דמילה דוחה שבת ל"ל ביום השמיני, צ"ל דלא ילפינן ק"ו. ואתי שפיר וידום אהרן קיבל שכר על שתיקתו, והקשה מה הוי ליה למימר, אין לומר דהוי ליה למימר שברי לוחות היו מכפרין, וא"כ קשה למה מתו בני אהרן, הלא משה למד ק"ו על שבירת הלוחות, ואין לומר דלא דרשין ק"ו, דקשה מנ"ל הא, לכך אמר דהוי ליה למימר וביום השמיני ימול, וקשה דלמה לי ביום השמיני הא ק"ו היא מצרעת, אלא דלא ילפינן ק"ו, א"כ שברי לוחות מכפר על חטא העגל, וא"כ שפיר הוה ליה לעורר על דמתו בניו ואפילו הכי שתק, ושפיר קיבל שכר על שתיקתו, ודו"ק. (מדרש יהונתן)

[ד] ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן וגו' קרבו שאו את אחיכם]

במדרש (תורת כהנים ויקרא ט', ד' [ועי' בראב"ד שם]) ויקרא משה אל מישאל ואלצפן, ויאמר להם קרבו שאו את אחיכם. מי נטמאו להם הלויים. מכאז שאז כהנים מטמאז למתים.

דברי יהונתן

ונראה לתרץ בדרך אחרת התורת כהנים הנ"ל, דהנה חכמי צרפת [הרא"ש בחדר זקנים עה"ת שם] הקשו על התורת כהנים שאמר מכאן שאין הכהנים מטמאין למתים, הא אמרין בגמ' (זבחים ק' ע"א) לה יטמא מצוה, ואם לא רצה מטמאין אותו בע"כ, ע"ש מה שתירץ ט.

ולענ"ד נראה, דאיתא בגמ' (סנהדרין ג"כ ע"א) פלוגתא דרב מתנה ור"א, ר"א אומר שריפת בני אהרן היה שריפת נשמה וגוף קיים הוא וכו', והקשו תוס' (ד"ה ההיא) למ"ד שריפת הגוף ממש היה, הא לא נטמאו להם מישאל ואלצפן ואמאי נדחו לפסח שני, וי"ל, דשלדן קיימת הוא וכו', ע"ש. ובטור יו"ד ובשו"ע (סי' שע"ג סעי' ט') פסקו דאינו מצוה לטמא לקרובים אא"כ יהי המת שלם, אבל אם חסר ממנו כל שהוא אין הכהן רשאי לטמא לו. ולפ"ז לק"מ אמאי לא נטמאו להם אלעזר ואיתמר שהרי מצוה לטמא לקרובים, די"ל משום דנדב ואביהוא לא היו שלמים ולא נשארו רק שלדן ואסורים לכהנים לטמא להם. וזהו פירוש התורת כהנים מכאן שאין הכהנים מטמאים אף לקרובים אע"ג שהיא מצוה, בענין זה שלא נשארו אלא שלדן ולא היו שלמים אין מטמאים. ולכך הוצרך להביא ומי נטמא להם הלוי, דהנה רש"י בחומש (שם י, ד') פירש שאו את אחיכם מאת פני הקודש כאדם האומר לחבירו העבר את המת מלפני הכלה, א"כ אין הוכחה לזה דאפשר לומר דמטמאין לקרובים אף שהן חסרים כמו שהובא שם בשם פוסקים, והא דלא קראו לאלעזר ולאיתמר שלא לערב שמחת חתן בשמחה, אבל באמת זה אינו דאי מצוה לטמא לקרובים אף שהן חסרים, בודאי משום עירוב שמחה שלהם לא היו מונעים מלעשות מצוה. וזהו פירוש המדרש מכאן שאין הכהנים מטמאין למתים, אך דילמא לא היה שם טומאה כלל ואף שלדן לא נשארו, והא דלא קרא לאלעזר ואיתמר לישא את אחיהם מתוך הקודש שלא לערבב את השמחה כיון דלא היה מצוה, לכך מביא מי נטמאו להם הלוי ר"ל דהרי נטמאו באמת הלוי מישאל ואלצפן שנדחו לפסח שני, ואי שריפה ממש היה ולא נשארו שלדן קיים אמאי נדחו לפסח שני, אלא ודאי היה שם טומאה, ואי נימא דרשאין לטמא לקרובים אף כשהם חסרים אמאי לא קרא לאלעזר ולאיתמר, אלא ודאי שאין הכהנים מטמאין למתים כשהן חסרים, ודו"ק. (נפש יהונתן)

והנה יפלא מאוד מאמר המדרש, זה שאמר מכאן שאין הכהנים מטמאין, וכי עד כדין לא ידענא דין זה, הלא מקרא מפורש לנפש לא יטמא וכו'. וביותר יש לתמוה במה שהודיענו מי נטמא להם הלוי, וכי זולתו לא ידענא שמישאל ואלצפן היו משבט לוי ונטמאו להם.

ונראה לתרץ, ונקדים דאיתא בגמ' (עירובין ק"ד ע"ב) שרץ שנמצא במקדש כהן מוציאו בהמיינו, ר"י אמר בצבת של עץ, פירש"י, פשוטי כלי עץ. אמר רב טבי בר קיסנא אמר שמואל המכניס טמא שרץ למקדש חייב, שרץ עצמו פטור וכו', אמר ר"י שניהם מקרא אחד דרשו מ"ס וכו', ומ"ס היכא דאפשר וכו', ע"ש עד סוף הסוגיא. והנה מדנקט פלוגתא דר' יוחנן בן ברוקה ור' יוחנן גבי שרץ שנמצא במקדש, ולא נקט פלוגתיהו גבי מת וכזית מן המת שנמצא במקדש, י"ל משום דבנמצא כזית מן המת כולי עלמא לא פליגי דנוח להוציאה בצבת של עץ ולשהות את הטומאה. וכן משמע מפירש"י במתניתין, בהמיינו אבל בידו לא יגע דלא יטמא הכהן, הרי דמהדר אהתירא שלא יוציאנה הכהן בעבירה אלא בהיתר, ואם נמצא המת בעזרה אף אם יוציאנו הכהן בהמיינו נעשה המיינו אב הטומאה ויחזור ויטמא את הכהן, אלא ודאי כולי עלמא מודים בצבת של עץ. אע"ג דילפינן טומאה מקרא (דברי הימים ב' כ"ט, ט"ז) ויבאו הכהנים וגו' ויוציאו את כל הטומאה, צ"ל התם לאו טומאת המת היא כמ"ש רש"י אלא טומאת עבודה זרה הוי, ועבודה זרה אינה מטמאה אלא כשרץ. ואיתא התם הכל נכנסים לעשות ריקועי פחים ולהוציא את הטומאה ומצוה בכהנים, אם אין שם כהנים נכנסים הלוי. ואפשר דזהו פירוש המדרש תורת כהנים ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן מכאן שאין הכהנים מטמאים למתים, רצה לומר אפי' להוציא טומאת המת אין הכהנים מטמאין להם, ומביא ראיה לזה, שהרי אלעזר ואיתמר היו כהנים ולא נטמאו להם, ומי נטמאו להם הלוי ונכנסו למקום שאין הלוי רשאי לכנס בהיכל דכתיב וימותו לפני ה', ועוד שנשתהה הטומאה בהיכל עד שקראו למישאל ואלצפן, וטוב היה שיוציאו אלעזר ואיתמר שהותרו לבוא בהיכל ולא יהיה צורך להשהות הטומאה, אלא מכאן שאין הכהנים רשאים לטמאות [למת במקדש], ודו"ק.

ה. וראה ברמב"ן (ויקרא י, ד') שהביא פלוגתא דר' אליעזר ור' עקיבא היכן מתו נדב ואביהוא אי בפנים או בחוץ. (ציון לנפש).

ט. ובדעת זקנים לבעלי התוס' הקשה דהא כבר נאמר להם איסור טומאה לכהנים, וא"כ כבר ידעו דאסור להם לטמא עי"ש. אך הקושיא כפי שהובא לפנינו לא נמצא שם.

לְמִשְׁרִיתָא: ה וְקָרִיבוּ
וּנְטִלְנוּן
לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא כְּמָא
דִּי מְלִיל מִשָּׁה: ו וְאָמַר
מִשָּׁה לְאַהֲרֹן וּלְאֶלְעָזָר
וּלְאִיתָמָר בְּנוֹהֵי רִישִׁיכֹון
לֹא תִרְבּוּן פְּרוּעַ
וּלְבוֹשִׁיכֹון לֹא תִבְזְעוּן
וְלֹא תָמוּתוּן וְעַל כָּל
כְּנִשְׁתָּא יְהֵא רִנְגִיזָא
וְאַחִיכֹון כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל
יִבְכוּן יְת יִקְדָּתָא דִּי
אוֹקִיד יִי: וּמִתְרַע מִשְׁכָּן
זְמָנָא לֹא תִפְקֹון דְּלָמָא
תָּמוּתוּן אֲרִי מִשָּׁח רְבוּתָא
דִּי עֲלִיכֹון וְעַבְדוּ
כְּפִתְגָמָא דְּמִשָּׁה: ח וּמְלִיל
יִי עִם אֶהֱרֹן לְמִימָר:
ט חֲמַר וּמְרוֹי לֹא תִשְׁתִּי

מִחוּץ לַמִּחֲנֶה: ה וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֻם
בְּכַתְנֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמִּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר מֹשֶׁה: ו וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן
וּלְאֶלְעָזָר וּלְאִיתָמָר בְּנֵי רֹאשֵׁיכֶם אֶל־
תִּפְרָעוּ וּבְגָדֵיכֶם לֹא־תִפְרָמוּ וְלֹא תָמוּתוּ
וְעַל כָּל־הָעֵדָה יִקְצֹף וְאַחֵיכֶם כָּל־
בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת־הַשָּׂרֶפָה אֲשֶׁר
שָׂרַף יְהוָה: ז וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא
תֵצְאוּ פֶן־תָּמוּתוּ כִּי־שֹׁמֵן מִשְׁחַת יְהוָה
עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כַּדְּבַר מֹשֶׁה: פ ח וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: ט יֵין וְשֹׁכֵר

רש"י

את המת מלפני הכלה, שלא לערצב את השמחה: (ה) בכתנתם. של מחס, מלמד שלא נשרפו
נגדיהם אלא נשמתם, כמין שני חוטין של אש נכנסו לתוך חוטמיהם (סנהדרין נב. שם כג.): (ו) אל
תפרעו. אל תגדלו שער, מכאן שֶׁאֵלֶּל אֶסּוֹר צַחֲסָפוֹת (מועד קטן יד:), אצל אחס אל תערצבו שמחתו
של מקוס: ולא תמותו. הא אס תעשו כן, תמותו: ואחיהם כל בית ישראל. מכאן, שזרתן של
תלמידי חכמים מוטלת על הכל להתאצל זה: (ט) יין ושכר. יין דרך שכרותו:

תפארת יהונתן

יקצוף וכל בית ישראל יבכו, ולא בחטא אהרן ובניו,
לכך אין להם להתאבל.

גם רמז כי ע"י מיתת נדב ואביהוא נסתעף בעו"ה
חורבן בהמ"ק כנודע, וזהו כל בית ישראל יבכו
את השריפה.

(ז) כי שמן משחת ח'. והם כהנים גדולים, הם
מקריבים אוננים, ולכך לא יבטלו ויצאו
מעבודה. או דהוא מוסב אדלעיל, כי לכך צריך האדם
להתאבל ולגדל השער כי הסטרא אחרא אוהו בו
בחיותו בנפש מחמת דבוק, ולכך מניח השערות
לדבק בו כי החיצונים הם מתדבקים בשערות, ויעקב
איש חלק ועשיו איש שער, ולכך יש לו להניח
שערות לבל יתאחדו בגופו, אבל הם שהיו נמשחים
בשמן המשחה א"א להסטרא אחרא כלל להתדבק
בשערות, ולכך אינו צריך כלל לגדלם, וא"ש.

(ט) יין ושכר אל תשת. כאומרם (עירובין ס"ה ע"א)

(ה) בכתנתם. חיינו [ה]יום כדעת האבן עזרא
(שמות ט', ב') דהיה בשבת, ואין
לטלטל חמת רק ע"י ככר או ע"י תינוק, ומבואר
בש"ע (או"ח סי' ש"א סעי' ג'-ד') דה"ה ע"י מלבושים,
ולכך נאמר בכותנותם. ולפי פשוטו דהשגחתו לבל
יולול שלא יהא שריפת הגוף, וכתבו התוס' (סנהדרין
נ"ב ע"א ד"ה ההיא) מ"מ טמא הואיל ושלדן קיימת, וזו
דקאמר הקרא, אף מה שהיו נושאים בכותנותם
נתקיים השלדה וגרמו הטומאה, מ"מ לכבוד צדיקים
עשו כן לבל יתולול גופן ויהיה לעפר.

(ו) ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא
תמותו. כי אמרו על מי שאינו מתאבל
על מת כהוגן, הוא מתאבל על מת אחר, לפיכך
הבטיח להם שלא תמותו אף שלא יתאבלו, כי אין
האבלות מסתעף מהמתם ובעונם שעליהם להתאבל,
הם מתו לכפרת פשע בעון הדור, ועל כל העדה

את ובניד עמד במעלכון
למשכן ומנא ולא תמותון
קים עלם לדריכון:
ולאפרשא בין קודשא
ובין חלא ובין מסאבא
ובין דכיא: יא ולא לפא ית
בני ישראל ית כל קימא
די מליל יי להון בידא
דמשה: יב ומליל משה
עם אהרן ועם אלעזר ועם

אל-תשת | אתה | ובניד אתך בבאכם
אל-אהל מועד ולא תמתו חקת עולם
לדדתיכם: י ולחבדיל בין הקדש ובין
החל ובין הטמא ובין הטהור:
יא ולהורת את-בני ישראל את כל-
החקים אשר דבר יהוה אליהם ביד-
משה: פ רביעי יב וידבר משה אל-אהרן ואל אלעזר

רש"י

בבאכם אל אהל מועד. אין לי חלא צבואס להיכל, בגשתם למוצח מנין, נאמר כאן ציאת אהל מועד, ונאמר בקידוש ידים ורגלים ציאת אהל מועד (שמות ל, כ), מה להלן עשה גישה מוצח כציאת אהל מועד, אף כאן עשה גישה מוצח כציאת אהל מועד (מ"כ פרשתא א, ד): (י) ולחבדיל. כדי שתצדילו בין עבודה קדושה למחוללת, הא למדת שאל עבד עצודתו פסולה (שם ט. וזמית י): (יא) ולהורת. למד, שאסור שיכור צהורא (מ"כ). יכול יהא חייב מיתה, תלמוד לומר אתה וצניך אפך ולא תמותו, כהנים צעודתם צמיתה, ואין חכמים צהוראתם צמיתה:

תפארת יהונתן

נאמר לפנינו נעבוד ביראה ופחד, ולכך אסור לשתות יין לחבדיל בין קודש. וגם עובדי העגל בקשו לעורר את הרוח"ק ע"י שמחת יין, כדכתיב בהדיא בפסוק (שמות ל"ב, ו) לאכול ושתו, אבל נביאי ישראל באמת אינו כן, כי הוא מעורר קלות ראש, ולכך לחבדיל בין קודש לחול בין חול לקדושה.

(יא) ולהורת את בני ישראל את כל החקים. כי אדם המערער על הוקי ה' הוא כשאינו יודע מיעוט ערכו בתורה, כי באמת היודע פחיתות ערכו לא יתגאה כלל לומר מה טעם יש בו, ואיך טיפש מעיז כלל להלעיג ולהתעולל על מעשה החכם, אמנם אם שתה יין נאמר ביה (משלי ל"א, ז) ישתה וישכח רישו, ועני הוא בדעת, הכוונה שאפילו הוא טיפש באמת בעת שכרות חושב שהוא חכם, ומכאן זה בא לערער על החוקים, ולכך שלמה שאמר אני ארבה ולא אסור (כמ"ש בסנהדרין כ"א ע"ב), צווחה אמו אל למלכים שתו יין (משלי ל"א, ד). ולכך אמרה תורה אל ישתה יין להורות החוקים, ואם הוא שתוי יערער על החוקים כמו שביארנו, ודו"ק היטב. סליק פ' שמיני. (מתחילת הפרשה עד סוף הדרשה מכת"י).

לא נברא יין אלא לנחם אבלים, והטעם כמו הגפנים הנגמרים ושמנים נלקטים תיכף, כי אם יעמדו ירקיבו, וכן הדבר בצדיקים שיש בהם סילוק קודם זמנו, וזה הוא לנחמה באבלים.

אך כמו יין אם רוצים להוציא ממנו עיקר היין שקורין רוח היין, נותנין אותו בימי הקור במקום קר והוא נקפא ויחיו למים, ובהיות נשאר בלי קיפוי והוא היין אמיתי ושאר הוא רק מים, וכן הדבר במיתת אדם לזכך בחירות, הגוף מת באדם בקרירות וישב לעפר, ובהירות נשאר שהוא אדם אמיתי והוא הולך בגן עדן ובגיהנם כי הוא עיקר הגוף, וזו לנחם אבילות כי חושבים הגוף שעמל בתורה מה פעל, וזהו הכל כשאר מתים, אבל נדב ואביהוא שמתו לפני ה' בנשיקה לא שייך הכל וכולו קודש, ולכך לחבדיל בין קודש.

גם שתיית היין הוא כדי לעורר השמחה כדכתיב (תהלים ק"ד, ט"ז) ויין ישמח לבב אנוש, ודרך נביאות היה שהיו משוררים לעורר שמחה כדי לחול רוח"ק, לכך נדב ואביהוא שתויי יין נכנסים, אבל באמת זהו חוץ למקדש, אבל במקום מקדש צריך פחד כדכתיב (ויקרא כ"ו, ב') ממקדשי תיראו, ולכך

י. הקטע הזה נמצא גם בספרו יערות דבש שצויין לעיל אות ב'.